

אתה שיפוטי? יש מצב שאת עצמך אתה שופט אבות פרק ג - משנה טז'

1. שִׁמַח בְּחֹר בְּיִלְדוּתֶיךָ וּיְטִיבָךָ לְבָרְךָ בְּיָמֵי בְּחֹרֹתֶיךָ וְהִלֵּךְ בְּדַרְכֵי לְבָרְךָ וּבְמַרְאֵי עֵינֶיךָ וְדַע כִּי עַל כָּל אֵלֶּה יְבִיאֲךָ הָאֱלֹהִים בְּמִשְׁפָּט (קהלת יא ט)

2. הוא (ר' עקיבא) הִזָּה אֹמֵר, הִפֵּל נֶתוּן בְּעַרְבוֹן, וּמְצוּדָה פְּרוּסָה עַל כָּל הַחַיִּים. הַחֲנוּת פְּתוּחָה, וְהַחֲנוּנִי מְקִיף, וְהַפְּנִקָּס פְּתוּחַ, וְהַיָּד כּוֹתֶבֶת, וְכָל הַרוּצָה לְלוֹזוֹת יָבֵא וְיִלְוֶה, וְהַגְּבָאִים מַחְזִירִים תְּדִיר בְּכָל יוֹם, וְנִפְרָעִין מִן הָאָדָם מִדְּעֵתוֹ וְשֵׁלָא מִדְּעֵתוֹ [נ], וְיֵישׁ לְהֵם עַל מַה שְׂיִסְמְכוּ, וְהַדִּין דִּין אֲמַת, וְהַפֵּל מִתְקַן לְסְעוּדָה:

3. פרוש ברטנורה

ומצודה פרוסה. יסורין ומיתה: **החנות פתוחה.** ובני אדם נכנסים שם ולוקחים בהקפה: **והחנוני מקיף.** ומאמין לכל הבא לטל. כך בני אדם חוטאים בכל יום והקדוש ברוך הוא ממתיין להם עד בא עתם: **והפניקס פתוח.** לכתב בה ההקפות כדי שלא ישכח: **והיד כותבת.** שלא תאמר אף על פי שהפניקס פתוח פעמים שהחנוני טרוד ואינו כותב הכל, לך אמר והיד כותבת: **וכל הרוצה ללוזות וכו'.** הינו והרשות נתונה דלעיל, שאין שום אדם מקרח ללוזת שלא ברצונו: **והגבאים.** יסורים ופגעים רעים: **לדעתו.** פעמים שזוכר את חובו ואומר יפה דנתני: **ושלא לדעתו.** פעמים ששכח וקורא תגר כנגד דינו של מקום ברוך הוא: **ויש להם על מה שייסמכו.** על הפניקס, ועל החנוני שהוא נאמן על פניקסו. כך היסורים הללו הן נסמכים על מעשיו של אדם הנזכרים לפני המקום ברוך הוא, אף על פי שהם נשכחים מן האדם: **והדין דין אמת.** שאין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו [עבודה זרה ג.]: **והכל מתקן לסעודה.** אחד צדיקים ואחד רשעים יש להם חלק לעולם הבא לאחר שגבו מהן את חובן:

4. חטא דוד בבת שבע אשת אוריה ומשל כבשת הרש - שמואל ב פרק יב

{א} וישלח יהוה את נתן אל דוד ויבא אליו ויאמר לו שני אנשים היו בעיר אחת אחד עשיר ואחד ראש: {ב} לעשיר היה צאן ובקר הרבה מאד: {ג} ולרש אין כל כי אם כבשה אחת קטנה אשר קנה ויחיה ותגדל עמו ועם בניו יחדו מפתו תאכל ומכסו תשתה ובחיקו תשכב ותהי לו כבת: {ד} ויבא הלק לאיש העשיר ויחמל לקחת מצאנו ומבקרו לעשות לארח הבא לו ויקח את כבשת האיש הראש ויעשה

לְאִישׁ הַבָּא אֵלָיו: {ה} וַיַּחַר אָף דָּוִד בְּאִישׁ מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל נָתָן חִי יְהוָה כִּי בֶן מָוֶת
הָאִישׁ הָעֹשֶׂה זֹאת: {ו} וְאֵת הַכִּבְשָׁה יִשְׁלַם אַרְבַּעַתַּיִם עֶקֶב אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת הַדָּבָר
הַזֶּה וְעַל אֲשֶׁר לֹא חָמַל: {ז} וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל דָּוִד אַתָּה הָאִישׁ

5. נפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו - לקוטי מוהר"ן תורה קיג'

כי שמעתי בשם הבעל שם טוב: כי קדם כל גזר דין שבעולם, חס ושלום, מאספין כל העולם אם מסכימין להדין ההוא. ואף את האיש בעצמו שנגזר עליו הדין, חס ושלום, שואלין אותו אם הוא מסכים, אזי נגמר הדין, חס ושלום. והענין, כי בודאי אם ישאל לו בפרוש על עצמו, בודאי יכחיש ויאמר שאין הדין כן. אך מטעין אותו, ושואלין אותו על כיוצא בו, והוא פוסק הדין, ואזי נגמר הדין. וכענין שמצינו בדוד המלך, עליו השלום, בבוא אליו נתן הנביא וכו', וספר לו מעשה האורח (שמואל ב י"ב) ענה ואמר: 'חי ה' כי בן מוות האיש הזה, ואת הכבשה ישלם ארבעתים', אזי נפסק הדין על דוד כאשר יצא מפיו. וזהו ונפרעין מן האדם מדעתו, כלומר ששואלין דעתו. ואף על פי כן הוא שלא מדעתו, כי אינו יודע שהדין הוא עליו: והענין הוא עמק מאד, איך שואלין כל אדם. כי בכל הדבורים וספורים שאדם שומע, ימצא שם דברים גבוהים ורמים, וצריך לזהר בזה מאד, לבלי לגמר הדין עד שישנה וישלש, כי הוא סכנת נפשות. והדברים עתיקים, כי יש בזה בענין ספורי דברים ענינים גבוהים: